

Từ ấy

I. Tác giả

1. Tiểu sử

- Tố Hữu (1920 - 2002)
- Thời thơ ấu: sinh ra và lớn lên trong gia đình Nho học ở Huế, vùng đất cổ đô thơ mộng còn lưu giữ nhiều nét văn hóa dân gian.
- Thời thanh niên: sớm giác ngộ cách mạng, hăng say hoạt động và đấu tranh cách mạng, trải qua nhiều lần tù ngục.
- Sau đó, Tố Hữu liên tục giữ nhiều chức vụ quan trọng trong bộ máy lãnh đạo của đất nước, đặc trách mặt trận văn hóa văn nghệ.

2. Sự nghiệp văn học

a. Phong cách nghệ thuật

- Về nội dung: thơ Tố Hữu là thơ trữ tình - chính trị, gắn bó và phản ánh chân thực những chặng đường cách mạng đầy gian khổ, hi sinh và những chiến công. Thể hiện lẽ sống, lý tưởng, tình cảm cách mạng của người Việt Nam hiện đại.
- Nghệ thuật thơ Tố Hữu thể hiện ở phong cách trữ tình chính trị, đậm đà tính dân tộc.

b. Các tập thơ tiêu biểu

- *Từ ấy*, *Việt Bắc*, *Gió lộng*, *Ra trận*, *Máu và hoa*, *Một tiếng đờn*, *Ta với ta* ...
- Ông được tặng thưởng Huân chương sao vàng năm 1994; Giải thưởng Hồ Chí Minh về văn học nghệ thuật năm 1996 và Giải thưởng văn học ASEAN 1999.
- Tố Hữu là nhà thơ lớn của dân tộc, là “lá cờ đầu của thơ ca cách mạng” Việt Nam hiện đại

II. Tác phẩm

1. Tìm hiểu chung

a. Xuất xứ, hoàn cảnh sáng tác

- Bài thơ *Từ ấy* được Tố Hữu viết vào tháng 7/1938 nằm trong phần *Máu lửa* của tập thơ *Từ ấy*.
- Tập thơ *Từ ấy* là tập thơ đầu của Tố Hữu, gồm có ba phần: *Máu lửa*, *Xiềng xích*, *Giải phóng* (1937 – 1946).
- Hoàn cảnh sáng tác: Bài thơ ghi lại những cảm xúc, suy tư sâu sắc khi Tố Hữu được đứng vào hàng ngũ của Đảng.

b. Vị trí bài thơ

Có ý nghĩa mở đầu cho con đường cách mạng, con đường thi ca và đánh dấu mốc quan trọng trong cuộc đời Tố Hữu.

c. Bố cục

3 phần

- Khổ 1: Niềm vui sướng, say mê khi bắt gặp lý tưởng của Đảng.
- Khổ 2: Nhận thức mới về lẽ sống.
- Khổ 3: Sự chuyển biến sâu sắc trong tình cảm.

2. Tìm hiểu chi tiết

a. Khổ 1: Niềm vui sướng, say mê khi bắt gặp lý tưởng của Đảng.

Từ ấy trong tôi bừng nắng hạ

Mặt trời chân lý chói qua tim

Hồn tôi là một vườn hoa lá

Rất đậm hương và rộn tiếng chim

- “Từ ấy”: trạng từ chỉ thời gian, đánh dấu một thời điểm có ý nghĩa đặc biệt quan trọng trong cuộc đời cách mạng và đời thơ của Tố Hữu – 7/1938, Tố Hữu được đứng vào hàng ngũ của Đảng.
- Nhan đề của bài thơ được lặp lại ngay khổ thơ I có tác dụng nhấn mạnh thời điểm nhà thơ giác ngộ lý tưởng cách mạng.
- Nghệ thuật ẩn dụ: “nắng hạ” và “mặt trời chân lý”.
- + "Nắng hạ": là thứ nắng chói chang, rực rỡ, mạnh mẽ → nhấn mạnh niềm vui sướng trào dâng của khoảnh khắc nhà thơ được đón nhận lý tưởng cộng sản.

+ "Mặt trời chân lí": Chân lý của Đảng, của Cách mạng.

- Sử dụng các động từ mạnh

+ "Bùng": ánh sáng phát ra đột ngột.

+ "Chói": Ánh sáng chiếu thẳng, mạnh.

→ Khẳng định lý tưởng cộng sản như một nguồn sáng mới làm bùng sáng cả trí tuệ và tâm hồn nhà thơ.

- "Hồn tôi ... chim": so sánh + ẩn dụ kết hợp với các từ ngữ giàu sức biểu cảm *đậm, rộn* → Tâm hồn nhà thơ khi được đón nhận lý tưởng cộng sản cũng căng tràn nhựa sống như một vườn cây lá xanh tươi, toả hương ngào ngạt và ríu rít tiếng chim kêu.

→ Bút pháp trữ tình lãng mạn kết hợp hình ảnh so sánh, ẩn dụ đã diễn tả cụ thể niềm vui sướng, say mê của nhà thơ trong buổi đầu đến với lý tưởng cộng sản.

b. Khổ 2: Nhận thức mới về lẽ sống

Tôi buộc lòng tôi với mọi người

Để tình trang trải với trăm nơi

Để hồn tôi với bao hồn khổ

Gần gũi nhau thêm mạnh khối đời

- Lẽ sống mới của Tố Hữu được thể hiện qua những từ ngữ đặc sắc, có tác dụng gắn kết như: "buộc", "trang trải", "gần gũi", "khối đời"

+ "Buộc": buộc chặt, gắn bó với mọi người → ý thức quyết tâm cao độ muốn thoát khỏi giới hạn của "cái tôi" cá nhân để hướng vào cộng đồng.

+ "Trang trải": sự trải rộng tâm hồn ra với đời.

+ "Gần gũi": Gần nhau về quan hệ tinh thần, tình cảm, đó là sự gắn bó ruột thịt.

+ "Khối đời": Hình ảnh ẩn dụ, chỉ một khối người đông đảo, cùng chung lý tưởng. Đó là sức mạnh của tập thể nhân dân.

- Điệp từ *để* tạo nhịp thơ dồn dập, thôi thúc, hăm hở.

- Từ "với" tạo mối liên kết chặt chẽ với nhân dân.

→ Lễ sống mới được đặt ra ở đây là “cái tôi” hòa vào “cái ta”; mối quan hệ hài hòa giữa riêng - chung, cá nhân - cộng đồng. Đó là mối quan hệ đoàn kết gắn bó, tạo ra sức mạnh trong cuộc đấu tranh cách mạng.

c. Khổ 3: Sự chuyển biến sâu sắc trong tình cảm

Tôi đã là con của vạn nhà
Là em của vạn kiếp phôi pha
Là anh của vạn đầu em nhỏ
Không áo cơm, cù bắt cù bơ...

- “Tôi đã là...” → cấu trúc khẳng định rõ ràng nhận thức của tác giả về vị thế của mình trong gia đình lớn, khẳng định ý thức tự giác, chắc chắn, vững vàng của tác giả.

+ Điệp từ "là": mang tính khẳng định.

+ Số từ ước lệ "vạn".

+ Cách xưng hô ruột thịt "con", "em", "anh": khẳng định tình cảm đậm ấm, thân thiết, ruột thịt.

- Từ ngữ biểu cảm "kiếp phôi pha", "cù bắt cù bơ": Tấm lòng đồng cảm, xót thương tới những kiếp người đau khổ, bất hạnh, những con người lao động vất vả.

→ Đây là tình cảm mới mẻ và cao đẹp của một chiến sĩ cách mạng, một nhà thơ cách mạng.

d. Giá trị nội dung

- Bài thơ thể hiện sâu sắc niềm vui sướng của nhà thơ khi được đón nhận lí tưởng cộng sản, những nhận thức mới về lễ sống cũng như những chuyển biến trong nhận thức và hành động của Tố Hữu.

e. Giá trị nghệ thuật

- Hình ảnh tươi sáng, giàu ý nghĩa tượng trưng; ngôn ngữ gợi cảm, giàu nhạc điệu; giọng thơ sáng khoái; nhịp thơ hăm hở...

- Cách dùng hình ảnh ẩn dụ đầy sáng tạo; cách nói trực tiếp khẳng định.